

Väärinkäytösten sähköisen ilmoittamiskanavan periaatteet ja ohje ilmoituksen laatimiseen

Aluehallitus 16.03.2023 § 99
2127/00.02.01/2023

Valmistelija lakimies Tarja Poikolainen, puh. 040 359 9483

Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta (1171/2022) tuli voimaan 1.1.2023. Lain tarkoituksena on suojella henkilöitä, jotka ilmoittavat työnsä yhteydessä havaitsemistaan väärinkäytöksistä. Lain taustalla on EU:n direktiivi, joka edellyttää EU:n oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelua.

Hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) tarkoitettujen hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien on otettava käyttöön sisäinen ilmoituskanava kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, mikä tarkoittaa, että ilmoituskanava on otettava käyttöön maaliskuun 2023 loppuun mennessä.

Ilmoituskanavan tarkoitus on varmistaa, että jos työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa, tästä voi ilmoittaa turvallisesti. Organisaation tulee mahdollistaa, että vähintään organisaation nykyiset työntekijät voivat jättää ilmoituksia.

Anonyymin väärinkäytösilmoituskanavan kautta voi ilmoittaa Etelä-Savon hyvinvointialueen toimintaan liittyvästä väärinkäytösepäilyistä tai toiminnasta, joka ei noudata eettisiä periaatteita. Ilmoituksen voi tehdä Etelä-Savon hyvinvointialueen nykyinen työntekijä ja luottamushenkilö.

Ilmoituksen voi tehdä omalla nimellä tai täysin anonyymisti. Epäilysten tueksi ei tarvitse olla kattavia todisteita, mutta ilmoitukset pitää tehdä hyvässä uskossa ja ilmoituksessa tulee kertoa kaikki tiedot mahdollisimman tarkasti, jotta asia pystytään käsittelemään.

Kaikkiin vilpittömässä mielessä tehtyihin väärinkäytösepäilyihin suhtaudutaan vakavasti. Tietoisesti totuudenvastaisten ilmoitusten jättäminen palveluun on kiellettyä ja saattaa johtaa oikeudellisiin toimenpiteisiin.

Ilmoituskanava on tarkoitettu väärinkäytösepäilyistä ilmoittamiseen, esimerkiksi eturistiriidat, lahjonta, ihmisoikeusrikkomukset, kilpailulainsäädäntöä vastaan tehdyt rikkomukset, taloudelliset väärinkäytökset, syrjinnän tai ahdistelun muodot. Ilmoituskanavaan eivät kuulu tavanomaiset asiakaspalautteet, häiriöilmoitukset ja reklamaatiot, vaan niistä pyydetään ilmoitukset erillisen palautekanavan kautta. Ilmoituskanavan kautta ei saa lähettää potilastietoja, eikä potilas- tai asiakastietoja sisältäviä asioita voida käsitellä ilmoituskanavan kautta. Kaikissa erimielisyyksissä ja ongelmatilanteissa rohkaistaan ottamaan yhteyttä ensisijaisesti asiasta vastaavaan henkilöön tai esihenkilöön.

Väärinkäytösilmoituspalvelu on ulkopuolisen tahon tarjoama, ja alusta on salattu ja salasanasuojattu. Metadataa ei tallenneta eikä IP-osoitteita voi jäljittää, joten ilmoittajaa ei voida näin ollen tunnistaa. Ilmoitus kuitataan vastaanotetuksi seisemän päivän kuluessa ja ilmoittajalle kerrotaan ilmoitusta koskevista tuloksista kolmen kuukauden kuluessa. Tiedonannossa huomioidaan yksityisyys sekä muut tietosuojaan liittyvät asiat.

Ilmoituksien käsittelijöiksi on määritelty neljä erikseen nimettyä henkilöä: lakimies, henkilöstölakimies, hallintopäällikkö ja tietosuojavastaava.

Ilmoituksia ei näe kukaan muu kuin niitä käsittelemään nimetyt ja asiaa tutkivat henkilöt, kaikkia heitä sitoo salassapitovelvoite. Kaikki käsittelijät ovat saman arvoisia; jokainen saa luku- ja muokkaus-oikeuden kaikkiin ilmoituksiin ja sähköposti-ilmoitukset uusien ilmoitusten saapumisesta. Ilmoituskanavaan pääsevät vain ilmoitusten käsittelijät. Käsittelijä ei ole tekemisissä sellaisten

ilmoitusten kanssa, jotka koskevat häntä tai joihin hänellä on yhteys, joka voi vaarantaa asianmukaisen käsittelyn.

Ratkaisua on aina tekemässä vähintään kaksi käsittelijää, jotka eivät ole esteellisiä asian käsittelyyn. Käsittelijät voivat pyytää lisätietoa tai kysyä täydentäviä kysymyksiä ennen kuin ilmoituksen jatkotoimenpiteistä päätetään. Käsittelijät päättävät eteneekö asia tutkintaan vai hylätäänkö se. Käsittelijät voivat hylätä ilmoituksen, jos on ilmeistä, että:

- saatavilla ei ole riittävästi tietoa, jotta lisätutkimuksia voidaan tehdä,
- ilmoitusta ei ole tehty vilpittömässä mielessä tai se on tehty vahingoittamistarkoituksessa,
- asia on jo ratkaistu
- asia ei kuulu kanavassa käsiteltävien asioiden piiriin, jolloin se ohjataan tarvittaessa oikeaan paikkaan.

Tutkintaan siirtyvistä väärinkäytösepäilyistä ja poikkeamista tehdään selvitys. Selvityksen laatimiseen otetaan mukaan tarvittavat tahot asian selvittämiseksi. Ilmoituksen käsittelijät voivat olla tutkinnan aikana yhteydessä ilmoituksen tekijään ilmoituskanavan kautta. Kukaan ilmoituksen käsittelyyn tai tutkintaan osallistuva ei millään tavalla pyri tunnistamaan ilmoituksen tekijää, ellei hän itse halua jättää tunnistetietojaan. Jos ilmoitus tehdään nimellä, nimi ei tule kuin asiaa käsittelevien henkilöiden tietoon. Ilmoituskanavaa koskevista toimenpiteistä pidetään ajantasaista lokia ja ilmoituksia säilytetään lain mukaisesti viisi vuotta.

Etelä-Savon hyvinvointialueella ilmoituskanavan hankinnan kipailutus on käynnissä. Ilmoituskanava otetaan tuotantokäyttöön 31. maaliskuuta 2023 mennessä.

Hyvinvointialuejohtajan esitys:

Aluehallitus päättää hyväksyä edellä kuvatut väärinkäytösten sähköisen ilmoituskanavan periaatteet ja liitteenä olevan ohjeen väärinkäytösilmoituksen laatimiseen.

Päätös:

Hyväksyttiin esityksen mukaan.